

Història de l'Art

L'objecte de la Història de l'Art és l'anàlisi del fet artístic en les múltiples facetes i dimensions, no només des d'una perspectiva històrica, mitjançant la contextualització cultural i temporal de la diversitat d'estils, obres i autors, sinó també des de la consideració que es tracta d'una manifestació de la intel·ligència i la creativitat humana que, per mitjà del llenguatge i de l'activitat artística, pretén comprendre i millorar la realitat que ens envolta.

La Història de l'Art està estretament vinculada a l'assoliment dels objectius de l'etapa i el desenvolupament del perfil competencial del batxillerat, especialment pel que fa al cultiu de la sensibilitat artística i l'exercici del criteri estètic, entesos com a aspectes essencials de la formació integral de l'alumnat i del seu enriquiment cultural i personal, essencials en l'època actual, mediada per les imatges. Aquesta formació, en tant que implica la comprensió de la manera com les idees i les emocions s'expressen de manera creativa per mitjà de diverses manifestacions artístiques i culturals, es relaciona, directament, amb la competència en consciència i expressió culturals. La Història de l'Art també contribueix a aconseguir la maduresa intel·lectual i emocional de l'alumnat, ja que afavoreix la formació d'una imatge ajustada de si mateix, li proporciona el coneixement de codis i llenguatges en els quals es pot reconèixer i expressar, i promou el desenvolupament del seu propi judici i criteri estètic, alhora que d'una actitud dialogant i respectuosa respecte a opinions, gustos i expressions diferents de les seves. A més, la contribució d'aquesta matèria a les competències i als objectius esmentats ha de procurar, no només un coneixement més profund de les realitats del món contemporani i del seu significat estètic, sinó d'algunes de les claus més importants per entendre la cultura audiovisual del nostre temps, i l'adopció d'una actitud crítica, curiosa i constructiva pel que fa a la interpretació, la protecció i la difusió del patrimoni cultural i de l'entorn social i natural.

Aquesta matèria ha de contribuir a capacitar l'alumnat per fer una gestió eficaç de la informació en els processos de selecció, reelaboració i construcció del coneixement. L'enfocament que s'adopti ha de capacitar els i les estudiants per aplicar de manera integrada els sabers per a la creació de productes en diversos formats, fruit de la recerca sobre qüestions rellevants, i per al disseny d'accions que puguin ser implementades en el context específic del centre i de la comunitat. De la mateixa manera, l'enfocament de la matèria ha de fer possible que l'alumnat adopti una posició convenientment justificada, partint dels aprenentatges desenvolupats i de la capacitat d'argumentació, amb criteris lògics i ètics, i prengui decisions coherents davant de les problemàtiques que afecten el món on viu.

La matèria està estructurada al voltant de tres objectius fonamentals: l'anàlisi, la comprensió històrica i l'apreciació crítica de les principals manifestacions artístiques, i de les relacions amb la resta de dimensions i aspectes de la cultura i l'experiència humana; la incorporació de la perspectiva de gènere per visibilitzar les dones creadores, habitualment marginades del cànon instituït, i reflexionar sobre el rol de la dona dins la genealogia de l'art, i l'educació per a la preservació i la difusió del patrimoni artístic, entès com a element conformador de les identitats individuals i col·lectives i per al gaudi i la cohesió de la comunitat.

En aquest sentit, les competències específiques estan orientades amb vista al reconeixement i l'anàlisi de la diversitat de manifestacions artístiques, el domini bàsic dels llenguatges artístics i del vocabulari de la disciplina, a la identificació de les diverses funcions atribuïbles a la producció artística, així com a la seva vinculació amb diferents moviments, gèneres, estils, èpoques i artistes, a la comprensió contextualitzada de les obres d'art més significatives com a reflex de la societat que les ha generades, al coneixement i a

la protecció del patrimoni, i a la ja esmentada incorporació de la perspectiva de gènere a l'estudi històric de l'art.

Els criteris d'avaluació, vinculats directament a les competències específiques, expliciten l'avaluació de les capacitats i dels sabers que cal desenvolupar, mesuren el grau de desenvolupament d'aquestes competències i concreten els aprenentatges que volem identificar en l'alumnat i la manera de fer-ho. No hi ha una vinculació unívoca i directa entre criteris d'avaluació i sabers; les competències específiques s'avaluaran per mitjà de la posada en acció de diferents sabers interconnectats, en diferents situacions i contextos. Els criteris són, per tant, una referència per a l'avaluació dels aprenentatges i han de ser concretats en funció de les pràctiques i dels contextos proposats. Permeten comprovar l'assoliment dels aprenentatges i, en conseqüència, tenen una relació directa amb les accions educatives, que s'hauran de focalitzar en el fet que els i les alumnes desenvolupin la capacitat de gestionar la informació, per aplicar els sabers de manera integrada i sistemàtica i per analitzar la realitat de manera crítica i constructiva. Comporten, també, el disseny d'instruments i estratègies diversos amb què es puguin valorar els aprenentatges, tenint en compte la inclusió i la personalització i des d'una perspectiva formativa, que faci que els i les alumnes tinguin consciència dels seus aprenentatges i puguin autoregular-se per millorar.

L'enfocament competencial del batxillerat i de la Història de l'Art possibilita dissenyar situacions i contextos d'aprenentatges actius, en què l'alumnat sigui protagonista del seu aprenentatge, i promoure el treball en equip. Per tot plegat és important que les unitats lectives incloguin sempre un espai d'intervenció de l'alumnat a partir de recursos i fonts sobre les manifestacions artístiques a fi que es puguin expressar i puguin compartir els seus aprenentatges, i també per identificar els components personals, socials i culturals que sovint condicionen l'experiència i el judici estètic. Cal potenciar els processos d'indagació i investigació, que comportin el maneig i el contrast d'informacions, la necessitat d'arribar a conclusions, individualment o en grup, a partir d'hipòtesis o d'objectius clarament formulats, i la possibilitat de dur a terme accions que puguin ser expressió de la creativitat i del seu compromís social. Convé també potenciar la participació dels i les alumnes en diferents manifestacions artístiques i en activitats conjuntes amb museus, arxius, galeries, tallers, indústries artístiques i altres entitats, així com en recerques i projectes amb altres centres escolars.

Els sabers, entesos com el conjunt de coneixements, destreses, valors i actituds, s'han formulat amb relació a contextos en què es pot desenvolupar l'aprenentatge. S'agrupen en quatre blocs, i han estat concebuts perquè es puguin abordar des de diferents enfocaments didàctics i metodològics. Així, en la seva organització s'han combinat els criteris temàtics i l'ordre cronològic, de manera que sigui possible fer una aproximació a la matèria combinant tots dos aspectes, o bé organitzar els sabers a partir de reptes, contextos i problemes, amb la finalitat d'acostar-se a la lògica de l'aprenent i donar sentit als seus aprenentatges. En qualsevol cas, caldrà procedir a una selecció equilibrada dels sabers que en prioritzi l'aprofundiment, amb una especial atenció a l'art i la cultura visual contemporànies, expressió de l'època més immediata en la qual estem immersos i que alhora permet a l'alumnat disposar d'eines intel·lectuals per comprendre el paper de l'art en el món en què viu.

En el primer bloc, *aproximació a la història de l'art*, s'afronta el problema de la definició de l'objecte d'estudi i la seva evolució en el temps i en l'actualitat, el llenguatge artístic com a forma d'expressió i comunicació, el problema de la interpretació i el judici estètic, el vocabulari i la terminologia específics que l'alumnat ha de saber utilitzar, i les tècniques del comentari historicoartístic. El treball pel que fa a aquest bloc de sabers es pot concebre com a preàmbul al curs, o bé com a activitats a desenvolupar al llarg del curs.

En el segon bloc, *art, forma i funció*, es tracta, des d'una perspectiva integradora, de les funcions i significats de l'activitat artística al llarg del temps i en l'actualitat i les relacions entre la forma i aquesta funció. L'activitat artística, en la seva diversitat, constitueix un valuós document per conèixer l'evolució, els canvis i les inèrcies que han caracteritzat diferents societats humanes al llarg de diferents èpoques; per això resulta imprescindible l'estudi de l'obra d'art en el seu context com a punt de partida per analitzar els factors històrics que intervenen en el procés de creació i, alhora, aproximar-se sense prejudicis a les obres d'art d'èpoques, llocs i contextos diversos, incloent-hi les d'artistes i col·lectius que han estat poc valorats o marginats, o s'han considerat fora del cànon. Amb tot això, es pretén que l'alumnat compregui el caràcter multidimensional i complex de la relació entre l'activitat artística i els fenòmens polítics, socials, econòmics i ideològics, així com de la relació entre el context i la subjectivitat del mateix artista, especialment en l'època contemporània.

En el tercer bloc, *dimensió individual i social de l'art*, s'analitza el paper de l'art com a expressió de la identitat i dels sentiments de pertinença. Es tracta d'identificar i comprendre tots els elements visuals, icònics i simbòlics que, presents en totes les cultures, defineixen la identitat individual i col·lectiva. A més, es tracta d'examinar críticament la representació de la figura femenina en l'art i de donar visibilitat a les artistes que han estat marginades d'un cànon tradicionalment concebut des d'una perspectiva androcèntrica. També es pretén superar una visió eurocèntrica que relega altres manifestacions a una posició subsidiària o secundària, i generar una actitud oberta i respectuosa cap a tota forma d'art. Igualment, cal superar l'antiga jerarquia de les arts i potenciar una actitud receptiva envers la integració de totes les arts.

Finalment, en el quart i últim bloc, *art, espai, natura i ciutat*, es reflexiona sobre la concepció de l'art com a representació, reflex i abstracció de la realitat, i es tracten sabers relacionats amb la creació de l'espai arquitectònic, l'urbanisme i la relació de l'art i el patrimoni artístic amb la natura i el desenvolupament sostenible.

La protecció i difusió de la cultura i de l'art contribueixen a la consecució dels objectius de desenvolupament sostenible de manera transversal, ja que contribueix a crear societats més inclusives, respectuoses i resilents i augmenta el benestar dels ciutadans, promou la participació col·lectiva i enforteix la cultura cívica, l'equitat social i els valors del diàleg i la pau. També es relaciona de manera directa amb el repte d'aconseguir la igualtat de gènere i la participació de totes les persones en la societat, per desenvolupar al màxim els seus talents i aspiracions, posar fi a tota forma de discriminació i violència i visibilitzar les aportacions culturals i artístiques de persones i col·lectius minoritzats, com a part de la riquesa del món.

Es convida així a elaborar propostes didàctiques en les quals s'apliquin a l'anàlisi, la interpretació i la valoració personal i argumentada, el diàleg i la col·laboració amb els altres, la vinculació amb altres àrees de coneixement, l'ús crític, ètic i responsable de la informació, el respecte al patrimoni i a la diversitat d'expressions culturals, i la concepció del coneixement i l'aprenentatge com a motor del desenvolupament personal, social i cultural, i com a garantia per afrontar amb èxit els reptes i els desafiaments del segle XXI.

Competències específiques

Competència 1

Identificar diferents concepcions de l'art al llarg de la història, seleccionant i analitzant informació diversa de forma crítica, per fer recerques pròpies i valorar la diversitat de manifestacions artístiques com a producte de la

creativitat humana, individual i col·lectiva, des del respecte i el reconeixement mutu.**Criteris d'avaluació**

1.1 Reconèixer i respectar la diversitat de manifestacions artístiques, especialment de la contemporaneïtat, a partir de la recerca i el debat al voltant de les diferents concepcions i definicions de l'art.

1.2 Cercar informació rigorosa i contrastada i tractar-la per identificar i analitzar la varietat de manifestacions, expressions i concepcions.

Totes les estratègies i processos relacionats amb la cerca, la selecció, el tractament i l'anàlisi de la informació resulten indispensables per a l'aprenentatge i l'adquisició de nous coneixements i sabers. Per això cal que l'alumnat s'hi exerciti, procurant un grau suficient de fiabilitat en l'elecció de fonts, de precisió en la recollida de dades, i de tractament contrastat de la informació a partir de l'anàlisi crítica i rigorosa d'aquesta. Aquest procés ha de culminar amb l'elaboració de síntesis, resums, informes, ressenyes o reelaboracions pròpies per mitjà de les quals es pugui organitzar, interioritzar i comunicar el que s'ha après. Un altre element fonamental per a qualsevol disciplina és la delimitació del camp d'estudi, quelcom lligat als canvis històrics que s'han donat en l'autocomprensió de si mateixa i a l'evolució del significat dels seus conceptes fonamentals, començant, en aquest cas, pel concepte d'obra d'art. En darrer terme, és essencial que l'alumnat reconegui la diversitat i l'heterogeneïtat dels criteris estètics, tant al llarg de la història com en diferents cultures i societats, prestant una atenció especial a l'àmbit de l'art contemporani, de manera que, més enllà de les distincions clàssiques, identifiqui i apreciï una gran varietat d'expressions, manifestacions i estils creatius, incloent-hi formes d'expressió lligades a les maneres actuals de producció i comunicació, com ara el còmic, el grafit, el videoart o l'art digital, entre d'altres.

Competència 2

Reconèixer els diversos llenguatges artístics com a formes de comunicació i expressió lliure d'idees, desitjos i emocions, per crear produccions pròpies utilitzant la terminologia específica i les eines digitals, mostrant respecte per les opinions i produccions dels altres.

Criteris d'avaluació

2.1 Elaborar productes en què s'expressin de manera raonada, coherent i amb fluïdesa judicis i emocions les obres d'art, utilitzant la terminologia i el vocabulari específic de la matèria.

2.2 Reconèixer algunes pautes i codis propis de llenguatges artístics d'èpoques i cultures diverses i de les formes d'expressió i comunicació amb què es vinculen.

Un dels principals objectius és que l'alumnat reconegui els diversos llenguatges artístics com una forma de comunicació i expressió estètica amb regles i pautes pròpies que s'originen, es vulneren i es recreen de maneres variades segons l'època, la cultura, el gènere, l'estil o l'artista individual. Aquestes regles es poden referir, de vegades, a patrons formals i pautes tècniques (simetria, proporció, equilibri de la composició, tensió entre elements i molts altres), que convé que l'alumnat reconegui, sense que aquest coneixement obstaculitzi l'apreciació d'obres artístiques més innovadores i menys subjectes a regles i criteris estètics preestablerts. En qualsevol cas, l'alumnat ha de comprendre que l'experiència artística

necessita, en moltes ocasions, el coneixement previ dels codis i llenguatges amb els quals opera cada artista o col·lectiu.

D'altra banda, cal que l'alumnat conegui i utilitzi amb propietat i correcció la terminologia i el vocabulari propi de la matèria, cosa que permetrà elaborar i comunicar els seus propis productes, com ara comentaris artístics, treballs de recerca o reflexions personals, amb fluïdesa i rigor, tant en formats digitals com convencionals, incloent-hi les xarxes socials. L'objectiu és que l'alumnat pugui expressar i comunicar, de manera solvent i original, idees i judicis propis, construir i integrar nous coneixements, mobilitzar els sabers que ja té adquirits i participar amb actitud cooperativa en situacions comunicatives relacionades amb l'àmbit artístic, respectant sempre la diversitat de percepcions i opinions davant de l'obra d'art.

Competència 3

Distingir les diferents funcions de l'art al llarg de la història, analitzant la dimensió ideològica, política, social, econòmica i estètica de les obres d'art i dels processos de producció i recepció, per formar-se un judici argumentat propi que permeti establir vincles amb el present.

Criteris d'avaluació

3.1 Demostrar una apreciació complexa i un judici crític i informat de les obres d'art i els processos de producció i recepció artística, mitjançant la distinció i l'anàlisi de les funcions i de les dimensions ideològica, política, social, econòmica, subjectiva i pròpiament estètica.

3.2 Identificar i comprendre la complexitat dels processos de creació artística i de les pròpies obres d'art, analitzant i investigant continuïtats i ruptures amb el present.

La producció artística ha adquirit sovint, de manera intencionada o no, diferents funcions. Així, l'art s'ha pogut instrumentalitzar, en els seus orígens i encara avui, com a procés màgic i ritual. S'ha emprat també com a llenguatge per a la transmissió de determinades idees, creences i doctrines religioses. Ha servit, de vegades, a estats i grups de poder, com a mitjà d'influència i control, tant per generar conformitat amb l'ordre social, com per subvertir-lo i transformar-lo. Ha estat igualment utilitzat com a element de cohesió social i representació identitària de grups i col·lectivitats. S'ha concebut com a activitat econòmica, conformat-se, actualment, amb processos com el disseny industrial o la publicitat. També s'ha interpretat com a mode d'expressió de la subjectivitat i els sentiments; i ha estat concebut, des de l'època moderna, com una activitat essencialment autònoma, sense subordinació possible a cap altra funció excepte la de recrear-se a si mateixa, si bé moltes dones han tingut limitacions o bé no han tingut opcions d'accedir-hi.

Així, és important que l'alumnat identifiqui i contextualitzi històricament les relacions complexes entre la producció artística i els ideals, interessos i accions dels estats i altres grups de poder, de les diferents classes i grups socials, així com d'altres instàncies o subjectes individuals o col·lectius, incidint en les que s'estableixen, avui, en el marc d'una cultura audiovisual dominada pels mitjans i per les xarxes de comunicació. L'objectiu últim és comprendre la producció i la recepció artística com un procés històric complex, vinculat a diferents contextos, intencions i funcionalitats, que són finalment plasmades en l'obra d'art.

Competència 4

Caracteritzar els principals moviments artístics al llarg de la història, reconeixent relacions d'influència, préstec i ruptura per identificar i comprendre les pervivències i les transformacions en el món actual i analitzar críticament mecanismes d'intercanvi i fenòmens d'aculturació.

Criteris d'avaluació

4.1 Reconèixer els mecanismes que regeixen l'evolució de la història de l'art a partir de l'anàlisi comparativa d'obres i moviments de diverses èpoques.

4.2 Explicar les relacions d'influència, intercanvi i préstec que es produeixen entre estils, autors i moviments, així com certes pervivències i ruptures en moviments posteriors i en l'actualitat, i alguns fenòmens d'aculturació.

Al final de l'etapa de batxillerat, l'alumnat ha d'haver adquirit una visió general sobre les diferents etapes i els moviments que conformen la història de l'art. Es tracta, en aquest sentit, d'anar caracteritzant-los en els seus trets essencials, establint relacions entre si, identificant semblances i diferències, i sistematitzant de manera crítica la informació bàsica al voltant d'aquests. La dificultat d'abastar, atesa l'amplitud, tota aquesta seqüència històrica, fa necessària una selecció equilibrada d'elements temàtics que afavoreixi una aproximació general al desenvolupament de la història de l'art, i propiciï una concepció global en la qual es complementin la seqüenciació lineal amb una anàlisi transversal relativa a les funcions, als valors i als significats atribuïbles a la creació i l'experiència artística.

Es concedirà, així, una atenció especial a les relacions d'influència i als mecanismes de reproducció que fan que un moviment artístic es prolongui en el temps, analitzant casos concrets. La mateixa reflexió sobre el llenguatge artístic ajudarà l'alumnat a entendre que la noció d'estil és una convenció que no pot ser aplicada amb rigidesa. D'altra banda, es tracta també d'identificar les contínues influències que es donen entre el passat i el present, reprenent-se de vegades, amb altres llenguatges, elements del passat, i trencant-hi, en altres casos, per donar lloc, de manera progressiva o més abrupta, a nous moviments. Finalment, també es posarà l'accent en fenòmens de substitució o aculturació, que provoquen la destrucció o la substitució de formes artístiques i elements patrimonials.

Competència 5

Identificar i contextualitzar espacialment i temporalment les manifestacions i les personalitats artístiques més rellevants, analitzant l'entorn personal i social, per valorar les obres i l'autoria com a expressió de l'època i de la societat i adoptar una actitud oberta i receptiva davant de formes artístiques de cultures i col·lectius minoritzats.

Criteris d'avaluació

5.1 Valorar i respectar diverses obres i formes de creació i manifestació artística, especialment les que han estat marginades i minoritzades, i apreciar-ne la creativitat i la contribució social i cultural.

5.2 Analitzar el paper dels artistes, individualment i col·lectivament, en el procés creador mitjançant la recerca sobre el context històric, les circumstàncies personals, les funcions i les motivacions.

És important que els i les alumnes identifiquin les obres més significatives de diferents creadors i moviments artístics. Es tractaria d'analitzar les que, per la seva significació i repercussió al llarg del temps, es consideren referents. És igualment important que, en la delimitació de les obres i en el procés mateix de l'anàlisi, s'eviti fer servir criteris que, pel seu caràcter ideològic, eurocèntric, sexista o, en general, discriminatori, suposin un biaix injustificat. Per evitar-ho, és convenient infondre una visió global i sense prejudicis de la història de l'art, examinant i apreciand obres d'altres cultures, o aquelles que, tot i el seu interès i qualitat, hagin estat marginades dels canons a l'ús. Això mateix és extensible a artistes, cultures i col·lectius que hagin quedat marginats i a formes d'art que hagin estat considerades menors o subordinades. En tots aquests casos, caldrà posar-los en valor, evitar les categories i reconèixer-ne la contribució a la història de l'art.

D'altra banda, un dels eixos de la matèria ha de ser entendre les creacions artístiques com a expressió de l'activitat humana i les circumstàncies en determinada cultura i moment històric. L'estudi d'una obra d'art adquireix, així, tot el significat, quan es posa en relació amb el context sociocultural i amb la biografia de l'autor o autora, tenint en compte el caràcter bidireccional d'aquesta relació, de manera que, si bé cap obra no pot ser plenament entesa sense considerar els factors i les circumstàncies espaciotemporals i biogràfics que van intervenir en la seva creació, l'estudi de l'obra d'art resulta igualment un factor essencial per al coneixement de l'època, la cultura i la personalitat que la va engendrar.

Competència 6

Reconèixer i valorar el patrimoni artístic, a partir de l'anàlisi d'alguns exemples, per contribuir a la seva recuperació, la conservació i la difusió com a element conformador de les identitats individuals i col·lectives i per al gaudi i la cohesió de la comunitat dins un món global.

Criteris d'avaluació

6.1 Comprendre la importància de la conservació i la promoció del patrimoni artístic, investigant sobre els processos de recuperació, conservació i difusió d'obres d'art.

6.2 Analitzar el paper conformador de les identitats individuals i col·lectives que posseeix l'art i el patrimoni artístic, així com el seu paper en la creació de vincles comunitaris.

El reconeixement del patrimoni artístic com un element que ens ha estat llegat per les generacions passades, i la necessitat de conservació i difusió, representen un imperatiu fonamental per a qualsevol societat i cultura. En aquest sentit, el paper de la matèria d'Història de l'Art és crucial, ja que difícilment podem valorar una cosa que no coneixem. Es tracta, doncs, que l'alumnat prengui consciència, mitjançant l'anàlisi detallada de casos concrets, del valor simbòlic i la importància social i material del patrimoni artístic i cultural, apreciand la complexitat i el mèrit del treball dels professionals i de les institucions que s'ocupen de la seva preservació, així com de les repercussions culturals i socials que comporta la seva conservació i posada en valor. En aquest sentit, caldrà que l'alumnat tingui la possibilitat de visitar elements patrimonials i museus de proximitat i de participar en activitats i projectes que tinguin el patrimoni artísticocultural com a centre.

L'expressió de la identitat i dels sentiments de pertinença és una de les funcions atribuïbles a l'art en pràcticament totes les èpoques i cultures, ja que sol reflectir, en gran mesura, els elements visuals, icònics i simbòlics que defineixen les singularitats i les creences

col·lectives. És important, doncs, que l'alumnat reflexioni de manera crítica i dialògica sobre com l'art genera i transmet aquests sentiments i creences a diferents escales.

Competència 7

Distingir els canvis estètics i les diferents formes de representació humana en determinades èpoques i en l'actualitat, establint-hi vincles, per formar-se un concepte assertiu de la pròpia imatge, conformar els gustos personals i desenvolupar sensibilitat i respecte per la diversitat, superant estereotips i prejudicis.

Criteris d'avaluació

7.1 Formar-se una imatge ajustada de si mateix, a partir de l'anàlisi i la comparació de la representació humana en diverses èpoques i en l'actualitat, desenvolupant els gustos personals i la sensibilitat.

7.2 Apreciar la diversitat com a font d'enriquiment i respectar les idees estètiques de les altres persones, superant estereotips i prejudicis.

La història de l'art és un dels millors escenaris on formar l'alumnat per aconseguir un concepte adequat de si mateix, a través, si escau, de la reflexió sobre les diferents formes de representació humana al llarg del temps. La necessitat humana de representar-se, projectar-se i identificar-se mitjançant la imatge és una constant historicocultural que condueix a la pregunta recurrent per les formes i els propòsits de la representació humana. Així, cal que, mitjançant l'anàlisi de gèneres com, per exemple, el retrat, es promogui en els alumnes la captació de la psicologia i la mirada interior dels personatges en la seva diversitat d'edat, cultura, ètnia o condició social, prestant atenció a certs estereotips en les formes de representació.

Tot això es pot relacionar, alhora, amb les diferents convencions en la representació humana i la seva evolució històrica. D'aquesta manera, mitjançant l'anàlisi comparativa d'obres de diferents períodes, l'alumnat pot reconèixer com han anat canviant la idea de bellesa i els cànons artístics, adquirir una concepció complexa i no dogmàtica de les idees estètiques i donar ocasió al desenvolupament del propi criteri i gust. Un altre dels propòsits d'aquesta anàlisi és contribuir que l'alumnat adopti un concepte ajustat i assertiu de la seva pròpia imatge física, i alhora una actitud de respecte i reconeixement de la diversitat humana, tant pel que fa als aspectes psíquics i físics com a les seves manifestacions culturals, i rebutgi tota mena de prejudicis i estereotips estètics.

Competència 8

Analitzar els processos i fenòmens de la història de l'art des de la perspectiva de gènere, a través d'una aproximació oberta i integradora per comprometre's en la igualtat d'oportunitats, i rebutjar qualsevol forma de discriminació i violència.

Criteris d'avaluació

8.1 Identificar certs processos i fenòmens de la història de l'art que han negat o ocultat la capacitat creadora de les dones i reconèixer i visibilitzar artistes i col·lectius invisibilitzats per raó de gènere.

8.2 Analitzar críticament la imatge de la dona en la història de l'art, mitjançant l'anàlisi comparativa d'obres de diferents èpoques i cultures en les quals estigui representada la figura femenina.

La historiografia de l'art, gestada a partir de mitjan segle XVIII, va relegar les dones de les diferents disciplines artístiques, negant i ocultant la seva capacitat creadora, com constata l'escassa presència femenina en les col·leccions i les exposicions dels grans museus. La matèria d'Història de l'Art pot ser una eina molt útil per invertir aquesta tendència, recuperant i valorant aquelles figures artístiques que, per la seva condició de gènere, han estat injustificadament marginades i invisibilitzades. També és oportú que l'alumnat analitzi, a partir de processos de recerca i debat, les causes que han provocat la limitació de l'accés de les dones als oficis i a l'activitat artística, que reflexioni sobre la importància que totes les persones puguin desenvolupar els seus talents i que es comprometi en la igualtat d'oportunitats.

D'altra banda, també cal propiciar una anàlisi crítica dels estereotips i de les convencions relacionats amb la representació de les dones, els seus espais, rols, activitats i formes de vida, presents a les obres d'art, i de la seva funció com a generadores de conformitat social, per promoure en l'alumnat una actitud de rebuig davant de conductes i comportaments sexistes i de discriminació i violència.

Sabers

Els sabers, entesos com el conjunt de coneixements, destreses, valors i actituds, es formulen amb relació a contextos en què es pot desenvolupar l'aprenentatge competencial. Els i les docents poden incorporar contextos alternatius si ho consideren pertinent. Per tal de facilitar els aprenentatges i el desenvolupament de les competències específiques corresponents, el professorat pot valorar la possibilitat d'organitzar els sabers de la matèria, o de les diferents matèries coordinades en un àmbit, a partir de situacions.

Les situacions permeten programar el curs de qualsevol nivell, matèria o àmbit a partir d'una col·lecció o seqüència de reptes, contextos i circumstàncies del món real, dels quals deriven preguntes que cal contestar i que entrellacen els sabers, és a dir, els coneixements, les destreses, els valors i les actituds, amb les capacitats que sustenten l'enfocament competencial dels aprenentatges, la qual cosa modifica la planificació habitual d'adquisició de sabers i competències basada en la lògica acadèmica pròpia de les àrees de coneixement o matèries, plasmada en la seqüència tradicional dels temes disciplinaris. Es pretén acostar-se a la lògica de l'aprenent per donar sentit als seus aprenentatges basant-se en la seqüència de contextos rellevants plasmats en les situacions.

Aproximació a la història de l'art

- Definició del concepte d'art en el marc de la seva evolució històrica. Identificació i valoració del significat de l'obra artística.
- Anàlisi dels llenguatges artístics: l'art com a forma de comunicació. Identificació i coneixement dels diversos codis i llenguatges, símbols i iconografia. Debat sobre la subjectivitat creadora, el problema de la interpretació i el judici estètic a partir de determinats casos.

- Anàlisi i valoració sobre les influències, els préstecs i les ruptures produïdes durant l'evolució de la història de l'art a partir d'exemples. Identificació de models d'influència anterior i posterior per mitjà de la recerca.
- Coneixement d'algunes metodologies de la història de l'art i identificació de les principals tipologies de fonts per a l'estudi de les manifestacions artístiques.
- Anàlisi i interpretació de les obres d'art dins el seu context, aplicant un esquema metodològic coherent i flexible, utilitzant correctament el vocabulari específic de la disciplina i desenvolupant la capacitat del gaudi estètic i l'expressió d'emocions.
- Identificació i reconeixement del paper de les dones en la creació artística. Recerca sobre les causes que han relegat les dones a un rol secundari al llarg de la història de l'art.
- Participació en accions per valorar, dignificar i visibilitzar aportacions de col·lectius minoritzats com a font de riquesa per a tothom.
- Identificació i classificació dels vehicles, les tècniques, els materials i les tipologies artístiques a partir de l'observació directa o indirecta i l'experimentació.
- Definició del concepte d'estil, reflexió sobre el seu caràcter convencional i aplicació de la seva periodització històrica en obres artístiques concretes.
- Identificació de causes i conseqüències dels fenòmens artístics en el seu context històric, valorant els processos de continuïtat i canvis, i constatant els diferents ritmes evolutius de les societats i la varietat de manifestacions. Descobriment dels referents i antecedents d'alguns llenguatges i moviments artístics contemporanis.
- Establiment de relacions interdisciplinàries en l'anàlisi d'algunes obres i manifestacions (literatura, cinema, música, fotografia, arts plàstiques, còmic, publicitat, arts escèniques, dansa, disseny, indumentària, etc.) i definició del concepte d'art total.
- Ús de recursos propis de l'audiovisual, el cinema i la fotografia en la creació de productes digitals en la narració de fets, en l'expressió de sentiments i en la denúncia de situacions de violència o discriminació que afectin col·lectius i persones.
- Creació de productes individuals i col·laboratius per expressar i comunicar idees.

Art, forma i funció

- Anàlisi de l'art com a instrument màgic i ritual. Establiment de relacions entre art i mite en les cultures prehistòriques, antigues i primitives.
- Reconeixement del paper de formes artístiques diverses (art popular, art antic, art oriental, art islàmic, art africà, etc.) com a font inspiradora de l'art occidental, especialment de les avantguardes del segle XX.
- Identificació de la funció de l'art com a dispositiu de dominació i control, a partir de l'anàlisi del paper de les manifestacions artístiques en diferents moments de la història: de les antigues civilitzacions mediterrànies a l'Imperi romà i de l'absolutisme als totalitarismes.
- Caracterització de l'arquitectura a la Grècia i la Roma antigues, analitzant les formes, interpretant les funcions dels espais i valorant les aportacions tècniques i formals d'altres

civilitzacions. Anàlisi de pervivències i influències del cànon clàssic en alguns exemples de l'entorn proper.

- Caracterització de les arts plàstiques d'època medieval a Catalunya per mitjà de l'anàlisi d'obres representatives: aspectes formals, iconografia i caràcter narratiu i didàctic de la imatge.

- Anàlisi de la concepció de l'espai religiós en l'arquitectura romànica i gòtica: simbolisme, pervivències i novetats tècniques i relacions d'influència amb altres cultures coetànies.

- Anàlisi de l'art com a mitjà per expressar sentiments i emocions: del romanticisme a l'expressionisme. Debat sobre les noves formes d'expressió dins les avantguardes artístiques.

- Establiment de relacions entre la forma i la funció, el disseny industrial i les arts decoratives per resoldre les necessitats de la vida domèstica: del Modernisme a la Bauhaus.

Dimensió individual i social de l'art

- Recerca sobre el paper de l'art en la representació de la identitat individual: el retrat de l'època romana al Renaixement.

- Reconeixement de la reivindicació de la identitat de l'artista: l'autoretrat. Debat entorn de l'autorepresentació en la cultura visual contemporània. Valoració de l'art com a forma d'autoconeixement.

- Anàlisi crítica de la representació femenina en les arts i en la publicitat i de la seva influència en l'autopercepció de la imatge corporal a partir d'algunes obres.

- Comparació entre diverses aproximacions i formats per representar la figura humana: de l'art antic del Pròxim Orient al Body Art.

- Anàlisi del paper de l'art com a expressió d'identitats col·lectives. Reconeixement de l'art com a plataforma de reivindicació col·lectiva, com a mitjà de transformació social i cultural i com a transgressió. Debat sobre els usos de l'art com a crítica, publicitat i propaganda a partir de l'estudi de casos.

- Anàlisi del rol i de l'estatus de l'artista al llarg de la història i a l'època contemporània i dels conceptes d'autoria i còpia en l'art. Debat sobre el rol de les dones en l'art i la cultura actuals: desigualtats, reptes i oportunitats.

- Anàlisi crítica de fenòmens d'aculturació i d'espoli o destrucció patrimonial com a conseqüència del domini territorial d'unes cultures i societats sobre unes altres. Anàlisi de fenòmens d'hibridació i sincretisme cultural en l'entorn.

- Participació activa en la preparació d'esdeveniments culturals i artístics al centre i a l'entorn.

- Coneixement dels canals de difusió de la creació artística i cultural i de la recepció de les novetats: dels salons i les exposicions universals a les xarxes socials.

- Identificació dels canvis en el mercat i el consum de l'art en la contemporaneïtat i en la relació entre els artistes, el públic i la crítica d'art: del col·leccionisme a l'art de masses.
- Identificació d'estereotips i prejudicis en la recepció dels corrents artístics i culturals. Respecte per les produccions i les expressions dels altres i rebuig de la violència i la discriminació envers persones i col·lectius per raó de gènere.

Art, espai, natura i ciutat

- Debat entorn de l'expressió artística com a referent de la realitat i com a component de la ficció i de la utopia.
- Anàlisi de les influències mútues entre la fotografia, el cinema i les arts plàstiques.
- Anàlisi de formes de representació naturalistes en l'art: del taller al *plein air* i a l'hiperrealisme. Debat sobre l'abstracció com a llenguatge visual autònom de la realitat.
- Recerca sobre la representació de l'espai tridimensional en les arts bidimensionals: del barroc a les avantguardes del segle XX.
- Identificació de les relacions entre l'art i la natura per mitjà de l'anàlisi crítica d'algunes intervencions artístiques en espais naturals: de l'art ambiental al *land art*.
- Identificació de les principals fites del moviment modern en l'arquitectura i de les funcions de l'escultura urbana.
- Anàlisi de l'urbanisme, l'arquitectura i l'espai domèstic des d'una perspectiva de gènere: desigualtats, reptes i oportunitats.
- Debat entorn de les repercussions socials de la cultura i l'art, i de la seva rellevància en la consecució dels objectius de desenvolupament sostenible i de ciutats sostenibles i socialment equitatives.
- Anàlisi crítica de les manifestacions artístiques populars urbanes: del Pop-Art a l'art mural.
- Reconeixement d'algunes accions artístiques i *performances* contemporànies i de les oportunitats que ofereixen els mitjans electrònics i digitals aplicats a l'art.
- Definició del concepte de patrimoni artístic i valoració de la necessitat de protegir i difondre el patrimoni com a herència cultural dels grups humans.
- Participació en activitats que tinguin lloc en museus i en altres recintes artístics i culturals i que tinguin valor social i comunitari. Participació activa en la preparació d'esdeveniments culturals i artístics al centre i a l'entorn.